

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀਰੀਜ਼ 386

ਸਭਨਾ ਮਨ ਮਾਣਿਕ ਠਾਹਣੁ ਮੁਲਿ ਮਚਾਗਵਾ
ਜੇ ਤਉ ਪਿਰੀਆ ਦੀ ਸਿਕ ਹਿਆਉ ਨ ਠਾਹੇ ਕਰੀਦਾ

ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਸ਼ਕਰਗੰਜ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਨ ਪਟਿਆਲਾ

ਡਾਕਘਰ ਸਨੌਰ, ਪਟਿਆਲਾ ।

ਪੰਜਾਬ (ਇੰਡੀਆ)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਨ

ਫਵੇਬਰ 1990

ਮੁੱਲ 80 ਪੈਸੇ

ਬਾਬਾ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਸ਼ਕਰਗੰਜ ਦਾ ਜਨਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ
ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੰਨ 1173 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ
ਪਿੱਛੇ 'ਸ਼ਕਰਗੰਜ' ਦਾ ਲਕਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਰਸ਼ੀਦ ਖ਼ਾਜ਼ਾ ਕੁਤਬਦੀਨ
ਖ਼ਤੀਆਰ ਕਾਕੀ ਨੇ ਜੋੜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ : (ਹਮਚੁ
ਕਰ ਸ਼ੀਰੀ' ਖਾਹਦ ਸੁਦ' ਅਥਵਾ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕਰ ਸਮਾਨ ਮਿਠਬੱਲੜੇ ਹੋਵੋਗੇ
ਗੱਲ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਚੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਹਮਸ਼ਹੂਰ ਸੂਫੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੇਖ ਨਜ਼ਮੁਦੀਨ ਦੇ ਮੁਰੀਦ (ਚੇਲੇ) ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੇਖ ਜਮਾਲੁਦੀਨ ਸੀ।

ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਆਲਮ (ਵਿਦਵਾਨ) ਸਨ ਪਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਠੇਠ
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ। ਬਲਕਿ ਮੁਲਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਉਹ ਜੰਮ ਪਲ
ਸਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ
ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਏਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ
ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਅਪ ਧਾਕ
ਪਟਨ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਗਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਰੀਦ
ਸੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ ਫਰੀਦ ਸਾਨੀ ਸ਼ਸ਼ੋਬਤ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ
ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ-ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸਲੋਕ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜੋ ਪਿਛੋਂ
ਜੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ
ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ
ਲਈ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ

ਉਚਾ ਕਰਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੇਸ ਨ ਲਾਏ। ਆਪਣੇ
ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

‘ਸਭਨਾ ਮਨ ਮਾਣਕ ਠਾਹਣੁ ਮੂਲਿ ਮਚਾਗਵਾ
ਜੇ ਤਉ ਪਿਰੀਆ ਦੀ ਸਿਕ ਹਿਆਉ ਨ ਠਾਹੇ ਕਹੀਦਾ

ਅਰਥਾਤ ਸੁਭ ਮਨੁਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਮਾਣਕ (ਮੌਤੀ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੇ
ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਭੇੜਨਾਂ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ
ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਿਕ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨ ਦੁਖਾ।
ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

‘ਇਕੁ ਫਿਕਾ ਨ ਗਾਲਾਇ ਸਭਨਾ ਮੈ ਸਚਾ ਧਣੀ
ਹਿਆਉ ਨ ਕੈਹੀ ਠਾਹਿ ਮਾਣਕ ਸੁਭ ਅਮੋਲਵੇਂ

ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਫਿਕਾ ਨ ਬੋਲ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਕਿਸੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰਕਾਰ
ਆਪ ਵਸਦਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਹਿਰਦੇ ਕੀਮਤੀ ਮੌਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ ਇਸ
ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨ ਦੁਖਾ ਇਕ ਹੋਰ ਜਗਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ
ਹੈ।

‘ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂੰ ਅਕਲਿ ਲਤੀਫ ਕਾਲੇ ਲਿਖੁ ਨ ਲੇਖੁ
ਆਪਨੜੇ ਗਿਰੀਵਾਨ ਮਹਿ ਸਿਰੁ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਦੇਖਿ

ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਤੂੰ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਮਾੜਾ ਸ਼ਬਦ
ਨ ਬੋਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਤੇ ਵੇਖ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚੰਗਾ ਹੈ।
ਸਗੋਂ ਆਪ ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੇ ਮਾਰਿ ਮੁਕੀਆਂ ਤਿਨਾ ਨ ਮਾਰੇ ਘੁੰਮਿ
ਆਪਨੜੇ ਘਰਿ ਜਾਈਐ ਪੈਰ ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਚੁੰਮਿ

ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਕੋਈ ਤੈਂਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਭੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਅਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨ ਮਾਰ
ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮ। ਬਲਕਿ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਆਈ
ਮਿਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਦਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ ਮਿਟੀ ਜੋ ਅਜ
ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਹੈ ਮਰਣ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਨੇ ਤੇਰੇ ਉਪਰ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਫਰ ਦਾ ਖਾਕੂ ਨ ਨਿੰਦੀਐ ਖਾਕੂ ਜੇਡ ਨ ਕੋਇ
ਜੀਵਦਿਆਂ ਪੈਰਾਂ ਤਲੈ ਮੁਇਆ ਉਪਰਿ ਹੋਇ'

ਅਤੇ

ਫਰੀਦਾ ਬੀਉ ਪਵਾਹੀ ਦਭੁ ਜੇ ਸਾਈ ਲੋੜਹਿ ਸਭੁ
ਇਕੁ ਛਿਜਹਿ ਬਿਆ ਲਤਾੜੀਐ ਤਾਂ
ਸਾਈ ਦੇ ਦਰਿ ਵਾੜੀਅਹਿ

ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਈਂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਜਤੇ ਉਗੀ ਦਭ ਵਾਂਗ ਨਿਰਮਾਨ
ਹੋ ਜਾ। ਦਭ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਤਾੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਓਹ ਕੋਈ
ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਲਿਤਾੜਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ
ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਸਹਾਰਦੀ ਹੈ।

ਫਰੀਦ ਜੀ ਮਨੁਖਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਈਰਖਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੰਦਾ ਕਰਮ
ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਆਦਮੀ ਆਮ ਤੌਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰਜ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਸੁਖੀ
ਵਸਦਾ ਵੇਖ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਅਜਾਈਂ ਕੁੜਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇਹਾ ਕਰ ਕੇ ਓਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਫਰੀਦ ਜੀ ਇਸ ਪਰਥਾਏ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਗਰ ਰਬ ਵਲੋਂ ਤੇਰੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ੀਬੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਸ ਵਿਚ
ਹੀ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹੇ ਤੇ ਰਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ :

ਰੁਖੀ ਸੁਖੀ ਖਾਇ ਕੈ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਉ
ਫਰੀਦਾ ਦੇਖਿ ਪਰਾਈ ਚੌਪੜੀ ਨ ਤਰਸਾਏ ਜੀਉ'

ਫਰੀਦ ਜੀ ਇਵ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਫਤੀਦਾ ਰੋਟੀ ਮੇਰੀ ਕਾਠ ਕੀ ਲਾਵਣੁ ਮੇਰੀ ਭੁਖ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਧੀ ਚੋਪੜੀ ਘਨੇ ਸਹਨਿਗ ਦੁਖ

ਅਰਥਤ ਅਗਰ ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਲਕੜ ਵਾਂਗ ਸੁਕੀ ਹੋਈ ਭੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਭੁਖ ਨੂੰ ਸਲੂਣਾ ਬਣਾ ਲਵਾਂ ਅਥਵਾ ਮੈਨੂੰ ਭੁਖ ਨੇ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਲਕੜ ਜੇਹੀ ਸੁਕੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਸਲੂਣੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਆਦਲੀ ਲਗੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇ ਅੰਦਰ ਭੁਖ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੋਪੜੀ ਰੋਟੀ ਅਥਵਾ ਘਿਉ ਵਿਚ ਤਲੀ ਹੋਈ ਰੋਟੀ ਵੀ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਸਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਭੁਖੇ ਵਾਸਤੇ ਲਕੜ ਜੇਹੀ ਸਖਤ ਰੋਟੀ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਭੁਖ ਤੋਂ ਖਾਧੇ ਮਾਹੁਲ ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਇਕ ਸੌ ਤੀਹ ਸਲੋਕ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ਼ੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ ਫਰੀਦ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਅਯੋਧਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪਾਕ ਪਟਨ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।) ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕਰ ਲੈ ਸਨ।

• ਇਹ ਰਚਨਾ ਠੇਠ ਮੁਲਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਤਾ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਜਨਮ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਅੰਦਰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਰਸਮਾਂ ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਯਥਾ ਨਿਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਮਸੀਤ ਅੰਦਰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸ਼ਰਹ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਨਿਮਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਾਇਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਜਦੇ ਕਰਨੇ ਦਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਰਸਮਾਂ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਰਸਮ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਣ ਚੜ੍ਹਦੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਖੁਦਾਵੰਦ ਕਰੀਮ ਨਾਲ ਸਚੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਤਾਂ

ਸਭ ਕੁਝ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਖਾਵਾ ਹੈ ਤੇ ਇਉਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਓਹ ਰਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਣ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੇ । ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਖਤਿ ਜਿੰਨ ਸੇਈ ਸਚਿਆ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨਿ ਹੋਰ ਮੁਖਿ ਹੋਰ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ
ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਹੰਗਿ ਦੀਦਾਰ ਕੇ
ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ ਨਾਮੁ ਤੇ ਭੁਇੰ ਭਾਰੁ ਥੀਏ
ਅਤੇ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਟੇ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਵਿਹੁਣੇ ਅਥਵਾ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਹਨ ਅਤੇ
ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਦਿਸਦੇ ਹੋਰ ਹਨ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਤੇ ਵਿਖਾਵਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਓਹ
ਤਾਂ

ਬਾਹਿਰ ਦਿਸੈ ਚਾਨਣਾ ਦਿਲਿ ਅੰਧਿਆਰੀ ਰਾਤਿ
ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ—ਪਿਆਰ ਵਿਨੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਲੀ ਕੋਇਲ ਦਾ
ਚਿਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ਬੜੇ ਮਿਠੇ ਅਤੇ ਸੁਨਣ ਵਾਲੇ
ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਵਿੰਨ੍ਹ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਪਰ ਤੂੰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਸਾਹ ਕਾਲੀ
ਹੈਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ । ਓਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ 'ਮੇਰਾ ਦਖ ਭੀ ਏਨਾ
ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਸੀ ਜਿੰਨੇ ਮੇਰੇ ਬੋਲ ਮਿਠੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ
ਵਿਚ ਧੁਖ ਧੁਖ ਕੇ ਮੈਂ ਕਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ ।

ਕਾਲੀ ਕੋਇਲ ਤੂੰ ਕਿਤੁ ਗੁਨ ਕਾਲੀ
ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਕੋਇਲ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :
ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਹਉ ਬਿਰਹੈ ਜਾਲੀ
ਪਿਰਹਿ ਬਿਹੂਨ ਕਤਹਿ ਸੁਖੁ ਪਾਏ
ਅਤੇ ਜੋ ਹਿਰਦਾ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਤੜਪ ਵਿਹੁਣਾ ਹੈ ।

ਅਤੇ ਵਿਛੜ ਕੇ ਵਿਆਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਉਪਜੈ
ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣ ਮਸਾਨੁ

ਸਮਾਨ ਭ੍ਰਮੀ ਜਿਥੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਦਾ ਦਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਯਾਦ ਹੀ ਟਿਕਦੇ ਨੂੰ ਭੈ ਭੀਤ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਇਉਂ ਹੀ ਵਿਛੋੜੇ ਅੰਦਰ ਤੜਪਿਆਂ ਹਿਰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਮੇਲ ਭੇਟ ਹੀ ਨਾ, ਸਦੀਵ ਤੜਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦਿਨ ਚਿਨ ਢਲਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਫੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗ ਅਖੀਆਂ ਤੇ ਕੰਨ ਆਦਿ—ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਤੁਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਅਖੀਂ ਦੇਖਿ ਪਤੀਣੀਆਂ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਗੀਣੇ ਕੰਨ
ਸਾਖ ਪਕੰਦੀ ਆਈਆ ਹੋਰ ਕਰੇਂਦੀ ਵੰਨ

ਅਤੇ ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਆਪ ਨੂੰ ਇਉਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਫਰੀਦਾ ਕਿਥੇ ਤੈਂਡੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਿਨੀ ਤੂੰ ਜਣਿਓਹਿ
ਭੈ ਪਾਸਹੁ ਓਇ ਲਦਿ ਗਏ ਤੂੰ ਅਜੈ ਨ ਪਤੀਣੇਹਿ

ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਚਿਤਾਉਣੀ ਭੀ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਠਕੋਰਦੀ ਹੈ :

ਚਲਿ ਚਲਿ ਗਈਆਂ ਪੰਖੀਆਂ ਜਿਨੀ ਵਸਾਇਤਲ
ਫਰੀਦਾ ਸਰ ਭਰਿਆ ਭੀ ਚਲਸੀ ਥਕੇ ਕਵਲ ਇਕਲ

ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਵੀ ਮਾਲ ਮਿਲਖ ਵਲੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਵੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ :

ਫਰੀਦਾ ਮੰਡਪ ਮਾਲੂ ਨ ਲਾਇ ਮਾਰਗ ਸਤਾਣੀ ਚਿਤਿ ਧਰਿ
ਸਾਈ ਜਾਇ ਸਮਾਲਿ ਜਿਥੈ ਹੀ ਤਉ ਵੇਵਣਾ
ਇਸ ਲਈ ਫਰੀਦਾ

ਜਿਨੀ ਕੰਪੀ ਨਾਹਿ ਗੁਣ ਤੇ ਕੰਮੜੇ ਵਿਸਾਰਿ
ਮਤੁ ਸਤਮਿੰਦਾ ਥੀਵਹੀ ਸਾਈ ਦੇ ਦਰਬਾਰਿ

ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

'ਫਰੀਦਾ ਮਨੁ ਮੈਦਾਨੁ ਕਰਿ ਟੇਇ ਟਿਬੇ ਲਾਹਿ
ਅਗੈ ਮੂਲਿ ਨ ਆਵਸੀ ਦੋਜਕ ਸੰਦੀ ਭਾਹਿ' ਅਤੇ

'ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮੰਨ ਨ ਹੋਵਾਇ
ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ'

ਪਰ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨਿਰਾ ਲੋਕ ਵਰਤਾਰ ਚੰਗਾ ਬਣਾ ਲੈਣ ਨੂੰ
ਮਨੁਖ ਲਈ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ । ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ

'ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ ਵਿਚ ਸੇ ਦਰਗਾਹ ਓਗਾਹ

ਵੀ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਪਰ ਫਰੀਦ ਦਾ ਰਬ ਨਿਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ
ਨਹੀਂ ਰੀਝਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਬ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :-

'ਆਪੁ ਸਵਾਰਹਿ ਮੈਂ ਮਿਲਹਿ' ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ਪਰ
ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਹੋਇ ਰਹਹਿ ਸਭੁ ਜਗੁ ਤੇਰਾ ਹੋਇ

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰੀਤ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹੀਏ ਅਤੇ ਉਸ
ਦਾ ਪੱਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨ ਛੱਡੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਲਾ ਫੜੇ ਦੀ ਲਾਜ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਲਾ ਛੱਡਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਫਿਰ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ। ਇਉਂ ਹੀ ਰਬ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਲਾ ਫੜਾਏ ਦੀ ਲਾਜ ਮਾਰਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਬ ਨੂੰ ਪੱਲਾ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਸ਼ਖਸ ਨਿਰਾਧਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਅਲਹ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਸੁਟ ਦੇਂਦਾ ਅਥਵਾ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤਾਈ ਹਰ ਗੱਲ (ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ) ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰਨ ਦੀ ਅਲਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਇਹੋ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਕਹੀ ਸੀ :

ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ
 ਐਸਾ ਮਨੁਖ ਫਿਰ ਹਰ ਵਰਤੀ ਗੱਲ ਨੂੰ 'ਜੋ ਵਰਤਾਇ ਸਾਈ ਜੁਗਤ' ਕਹਿ
 ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪਰਥਾਏ ਹੀ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ।

'ਅਲਹ ਭਾਵੈ ਸੋ ਭਲਾ ਤਾਂ ਲਭੀ ਦਰਬਾਰੁ'
 ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਅਲਹ ਦੇ ਵਰਤਾਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ
 ਮੰਨਦੇ ਅਥਵਾ ਇਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੂਹਰੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਉਂਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ
 ਫਰੀਦ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :-

'ਜੋ ਸਿਰ ਸਾਈਂ ਨ ਨਿਵੈ ਸੋ ਸਿਰੁ ਕੀਜੈ ਕਾਇ
ਕੁੰਨੇ ਹੇਠ ਜਲਾਈਐ ਬਾਲਨ ਸੰਦੇ ਬਾਇ'
 ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਸਿਰ ਸਾਈਂ (ਅਲਹ) ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਨਿਉਂਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਲ੍ਹੇ
 ਅੰਦਰ ਜਲਾ ਦਿਓ।

ਪਰ ਸਾਈਂ ਮੂਹਰੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ
 ਬੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਸੀ ਹੈ।

ਨਿਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ ਖਵਣੁ ਗੁਣੁ ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆਂ ਮੰਤੁ
ਏ ਤ੍ਰੈ ਭੈਣੇ ਵੇਸ ਕਰ ਤਾਂ ਵਸਿ ਆਵੀ ਕੰਤੁ' ਅਰਥਾਤ
 ਨਿਉਂ ਕੇ ਰਹਿਣਾ, ਖਿਮਾ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਉ ਹੋਣਾ ਅਥਵਾ ਅਣ ਭਾਉਂਦੀ
 ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਹੋਇ ਵੀ ਦਰ ਗੁਜਰ (ਖਿਮਾ ਕਰਨ) ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ
 ਜਿਹਬਾ (ਜ਼ਬਾਨ) ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਿਠਾ ਬੋਲ ਬੋਲਣਾ—ਇਹ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ
 ਵਾਲੀ ਦਿਸਤਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਾਣੇਗੀ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ :

ਇਕ ਫਿਕਾ ਨ ਗਾਲਾਇ ਸਭਨਾ ਮੈਂ ਸਚਾ ਧਣੀਂ ਅਰਥਾਤ

ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਫਿਕਾ ਨ ਬੋਲੋ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੀ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ
ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਬੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਫਿਕਾ
ਬਚਨ ਰਬ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਹੈ ਜੋ ਰਬ ਉਸ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ
ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ।

ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਜਿਸਦੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਮਨੁਖ ਮਾਤਰ ਨੂੰ ਨਿਤਾ
ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ
ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਅਥਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਅਲਹ ਦੀ
ਯਾਦ ਅੰਦਰ ਜੁੜ ਬੈਠਣ ਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੀਂਦ ਨਾਲ
ਪਿਆਰ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁਖ ਰਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਆਪ ਦੇ ਫੁਰਮਾਣ ਇਉਂ ਹਨ ।

ਫਰੀਦਾ ਪਿਛਲ ਰਾਤ ਨ ਜਾਗਿਓਹਿ ਜੀਵਦੜੇ ਸੋਇਓਹਿ'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਉਂ ਭੀ ਕਿਹਾ ਹੈ :

'ਜੁ ਜਾਗਨਿ ਲਹੇਨਿ ਸੇ, ਸਾਈ ਕੇਨੇ ਦਾਤਿ ਅਤੇ

'ਜਿਨਾਂ ਨੇਣ ਨਿੰਦ੍ਰਾਵਲੈ ਤਿਨਾਂ ਮਿਲਣੁ ਕੁਆਉ'

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਇਉਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ਹਨ ।

'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰ'

ਅਤੇ

'ਚਓਥੇ ਪਹਰ ਸੁਬਹ ਤੇ ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੇ ਦਾਓ'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰਾਗ ਸੂਹੀ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਬਾਬਾ
ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ

ਬੇੜਾ ਬੰਧਿ ਨ ਸਕਿਉਂ ਬੰਧਨ ਕੀਵੇਲਾ

ਭਰਿ ਸਰਵਰੁ ਜਬ ਉਛਲੇ ਤਬ ਤਰਣੁ ਦੁਹੇਲਾ ਦਰਜ ਹੈ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਅਡੋਲ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਜਾਈ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਹਿਤ ਬੇੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੰਧਾ। ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਜਾਏਗਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਜਾਣ ਦਾ ਖੋ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ :

ਹੰਸੁ ਚਲਸੀ ਭੁੰਮਣਾ ਅਹਿ ਤਨੁ ਢੇਰੀ ਥੀਸੀ ਸਫਾ 794

ਫਰੀਦ ਜੀ ਜੈਸੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਰਸ ਬੰਨ੍ਹਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਉਕਤ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਉਤਰ ਸੁਰੀ ਰਾਗ ਅੰਦਰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ :

ਜਪ ਤਪ ਕਾ ਬੰਧੁ ਬੜਲਾ ਜਿਤੁ ਲੰਘਹਿ ਵਹੇਲਾ

ਨਾ ਸਰਵਰੁ ਨਾ ਉਛਲੈ ਐਸਾ ਪੰਥੁ ਸੁਹੇਲਾ

ਤੇਰਾ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਮੰਜੀਠੜਾ ਰਤਾ ਮੇਰਾ ਚੋਲਾ ਸਦ ਰੰਗ ਢੋਲਾ

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ ਕਿਉ ਮੇਲਾ ਹੋਈ

ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਹਿ ਗਠੜੀਐ ਮੇਲੇਗਾ ਸੋਈ.....

ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੇੜਾ ਨ ਬੰਧੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਛਲਦੇ ਸਾਗਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦਰਸਾਈ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੱਕੇ ਮੰਜੀਠੜੇ ਰੰਗਾ ਨਾਮ ਦਾ ਚੋਲਾ ਪਹਿਣਨਾ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗਠੜੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾ ਕੇ ਉਛਲਦੇ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਰਾਸਤਾ ਨੂੰ ਆਸ ਵਿਚ ਬਦਲ

ਏਕ ਹੀ ਵਿਧੀ ਦੇਸੀ ਹਨ ।

ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਵਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਆਸ ਵਿਚ ਸਦੇਸ਼
ਭੇਟ ਕੀਤਾ ।

ਭੂਰਿ ਸਰਵਰ ਸਬ ਉਛਲੈ ਤਖ ਤਰਣੁ ਦੁਹਲਾ

ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦੀ ਆਪਣੇ
ਮੁਖਿਅ ਕਰ ਕਦੀ ਤੋਂ ਟੁਟਣ ਵਾਲਾ 'ਨਹੂ' (ਪਿਆਰ) ਅਤੇ ਤਰੋਂਗ ਸੀ
ਅੰਤਿ ਰਾਗਾ ਮੁਸਕਲਾ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਤਰੋਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਸਮਝੀਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਲਕ ਵਿਚ ਇਉਂ
ਮਿਤਾ ਹੋ :

ਵਹੀਦਾ ਗਲੀਏ ਚਿਕੜ ਦੂਰਿ ਘਰੁ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੁ ਨਹੂ
ਚਲਾ ਤਾ ਭਿਜੈ ਕੰਬਲੀ ਰਹਾ ਤੁਟੈ ਨੇਹ
ਭਿਜਤੀ ਸਿਜਤੀ ਕੰਬਲੀ ਅਤਹ ਵਰਸਉ ਮਹੂ
ਜਾਇ ਮਿਤਾਤਿਨ ਸਜਣਾ ਤੁਟਉ ਨਾਹੀ ਨਹੂ

ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਘਰ ਵੱਡੀ ਚੁਰ ਹੋ ਤੇ ਗਾਜੇ ਦੀਵੇ ਕਰੀਆ
ਵਿਚੋਂ ਸੁਘਣਾ ਜੋ ਉਹ ਮੀਂਹ ਵਸਦੇ ਹੋਏ ਭਾਤਨ ਚਿਕੜ ਹਈਆਂ ਪਈਆ
ਗੁਨ ਨ ਖਰਬਾ ਬਦ ਹੁਈ ਚਿਗਈ ਹੋ । ਜੇ ਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ
ਦਾ ਹੋਸ਼ੀਆ ਨਾਵਾ ਕੀ ਹਾ ਤਾ ਮੋਤੀ ਕੰਬਲੀ ਜਿਸ ਜਾਣ ਦਾ ਹਰ ਮਨ
ਮਦਦਾ ਹੀ ਅਤੇ ਨ ਜਾਵਾਂ ਤਾ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਕਾ ਦੀ ਹਾ
ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਕੀ ਕਰਾ ? ਕਰੀਦ ਨੀ ਹਾਲਾ ਇਸ ਸਬ ਵਿਚ ਜਨ ਕਿ
ਮਦਦ ਪਾਵਾਂਗਾ ਉਦੀ ਹੋ ਕਿ ਕੀ ਹਈਆ ਦੇ ਕੰਬਲੀ ਜਿਸ ਗਈ
ਅਤੇ ਵਸਦੇ ਮੀਂਹ ਕਾਤਨ ਗਲੀਆ ਦਾ ਚਿਕੜ ਦੀ ਉਵਾ ਦੀ ਕਰੀਆ
ਇਹ ਸੇਰੇ ਨਾ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੋਤੀ ਮੁਹਿਬਤ ਵਿਚ ਵਰਤਾ ਗਈ । ਜਿਸ ਦਈ
ਮਿਤਾ ਜਾਣਾ ਹੀ ਰਣਦਾ ਹੈ ਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਮੋਤੀ ਰਹਿ ਜਣ ਆਏ ।

ਗਾਇ ਸੀ ਦੀ ਕਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਲੇਖ ਨੇਵਰ ਦੁਹਲਾ ਸਾਹਿ
ਜਿਸਨ ਵਿਚ ਜਨ ਦੀ ਕਾਵਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ
ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਮਲਹ ਦ ਮਿਲਣ ਦੀ ਡੁਪੀ ਹੋਈ ਸੀ । ਇਹੋ ਵੇਰਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੋਤੀ ਰੋਚਨਾ ਦਾ ਮੁਖ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗਈਆਂ ਹੀ ।